

DEN LILLA HANDBOKEN MOT KÖNSSTYMPNING AV FLICKOR OCH KVINNOR

Till barn- och ungdomsledare

**JÄMSTÄLLDHETS
MYNDIGHETEN**

**Könsstypning är ett särskilt
svårt ämne att prata om.
Men tystnad är inte lösningen.**

**För att motverka den kunskapsbrist
och tystnadskultur som omger
könsstypning av flickor och kvinnor
har vi tagit fram den här lilla handboken.**

**Den är lätt att bära med sig, enkel
att ta till sig och stor nog att ge dig
det du behöver för att våga prata
om könsstypning.**

**Din röst kan göra skillnad
– lär dig använda den.**

Kapitel 1

**ALLT DU
BEHÖVER VETA
OM KÖNS-
STYMPNING AV
FLICKOR OCH
KVINNOR**

I en kartläggning av Socialstyrelsen från 2015 uppskattas att ca 38 000 flickor och kvinnor i Sverige kan vara könsstympade. Mörkertalet tros dock vara stort och bland de som är aktiva inom frågan förväntas siffran vara högre. Könsstympning är därmed en fråga som fler behöver kunskap om.

DET FINNS FYRA SORTERS KÖNSSTYMPNING

Gemensamt för alla sorter är att de är ett övergrepp till för att kontrollera flickors och kvinnors kroppar och sexualitet.

KONSEKVENSER AV KÖNSSTYMPNING

Könsstympning kan skada både fysiskt och psykiskt. Flickor och kvinnor som utsätts kan drabbas av följande besvär både direkt eller senare i livet:

- Kraftig blödning vid ingreppet
- Infektioner och smärta i underlivet
- Svårigheter att kissa
- Svårigheter vid menstruation
- Fysisk och psykisk smärta vid samlag

- Att inte kunna bli gravid
- Förlossningskomplikationer
- Psykiska besvär som t.ex. posttraumatiskt stressyndrom
- Död

KÖNSSTYMPNING AV FLICKOR OCH KVINNOR ÄR FÖRBJUDET ENLIGT SVENSK LAG

Det har det varit sedan 1982 (Lag 1982:316). Även försök och förberedelse till könsstympning är olagligt, liksom att få någon annan att utföra övergreppet eller att inte avslöja om man vet att en könsstympning kommer att ske. Sedan 1 maj 2020 är preskriptionstiden för könsstympning mot barn avskaffad. Det gäller även brott som begåtts före lagändringen.

Alla former av könsstympning av flickor och kvinnor är ett brott mot mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning.

Kapitel 2

DIN ROLL SOM LEDARE

I januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag, den innehåller ett antal artiklar (3, 19 och 24) som tydliggör att könsstymning av flickor och kvinnor är ett brott. Din roll som barn- och ungdomsledare är därför mer aktuell än någonsin.

DU HAR ETT ANSVAR

Som ledare har du ett ansvar och en skyldighet att stå upp för barn och ungas rättigheter. Till exempel har lärare, skolsköterska, fritidsledare och skolkurator anmälningsskyldighet och måste därför göra en orosanmälan till socialtjänsten.

Att arbeta förebyggande mot könsstymning av flickor och kvinnor regleras även i ett flertal internationella konventioner som ledare har god nytta att ta del av:

- Barnkonventionen
- FN:s konvention om avskaffandet av all slags diskriminering av kvinnor
- Agenda 2030

DU KAN GÖRA SKILLNAD

Som ledare kan du förändra normer och främja barn och ungas rättigheter. Genom din roll och ditt nätverk har du möjlighet att utbilda, förebygga och stärka barn och unga kring frågan genom att bidra med kunskap och ett öppet samtalsklimat.

Ta vara på det förtroende du byggt upp och bidra till att bryta en skadlig sedvänja. Du har möjlighet att göra skillnad både i enskilda fall och för en hel generation.

200 miljoner flickor och kvinnor runt om i världen har utsatts för könsstymning.

DU KAN HJÄLPA UTSATTA

Som ledare kan du vara ett viktigt stöd för den som utsatts eller riskerar att utsättas för könsstymning, liksom för någon som oroar sig över ett syskon eller en kompis.

Du kan vara startskottet till att en person får det stöd och den hjälp hon behöver. Genom att lyfta frågan och exempelvis ha informationsmaterial framme kan du minska tabun och skapa känslan av att det finns vuxna i den ungas omgivning som har kunskap och kännedom om könsstymning av flickor och kvinnor. Du kan vara den person ur vuxenvärlden som ger en flicka som utsatts möjligheten att få sätta ord på sin upplevelse.

Vid misstanke om att någon far illa ska du göra en oros-anmälan till socialtjänsten.

DIN RELATION TILL BARN OCH UNGA KAN VARA LIVSVIKTIG.

Kapitel 3

SÅ PRATAR DU OM KÖNS- STYMPNING

Könsstymning kan kännas svårt att prata om, men tystnad är inte lösningen. Att kunna lyfta frågan är oerhört viktigt, men bör göras på ett sätt som inte pekar ut eller misstänkliggör enskilda personer eller grupper.

FÖREBYGGANDE ARBETE

Som ledare kan du främja samtal kring svåra frågor. Du kan påverka och förebygga genom att stärka flickor och kvinnors rättigheter idag och i framtiden. Lyft könsstymning ur olika perspektiv och i ett större sammanhang som jämställdhet, barnkonventionen eller mänskliga rättigheter. Det ger fler en ökad förståelse och minimerar risken att skapa en otrugg miljö där individer känner sig utpekade.

Att ta fram en gemensam handlingsplan inom verksamheten kan stärka det långsiktiga arbetet och säkerställa att alla ledare är överens om hur ni går vidare vid kännedom om att någon utsatts eller riskerar att utsättas.

- 1 Bygg förtroende
- 2 Skapa ett tryggt samtalsklimat
- 3 Bryt tabun kring könsstymning
- 4 Lyft frågan vid flera tillfällen och ur olika perspektiv
- 5 Utbilda och informera dig själv och andra
- 6 Placera frågan i ett större sammanhang
- 7 Kom ihåg att inkludera pojkar och män

BEMÖTANDE AV UTSATTA

Det är viktigt att våga bemöta flickor som utsatts eller riskerar att utsättas för könsstymning. Tystnad eller att undvika ämnet bidrar till att normalisera könsstymning. Det kan finnas flickor som aldrig tidigare vetat om eller pratat om att de utsatts för ett övergrepp. Det är därför viktigt att du som ledare reflekterar över dina egna föreställningar eller fördomar i bemötandet.

Könsstymning är ett svårt och komplext ämne. Som ledare är det viktigt att vara ödmjuk inför att du inte besitter all kunskap eller erfarenhet.

- 1 Våga ställa frågor
- 2 Var alltid lyhörd och respektfull
- 3 Starta samtal och följ upp dem
- 4 Visa att du finns där som stöd
- 5 Var tydlig med att könsstymning inte är okej
- 6 Prata om jämställdhet, mänskliga rättigheter och rätten till sin egen kropp
- 7 Hjälプ till att kontakta polis, vården eller relevanta organisationer
- 8 Säkerställ att verksamheten har en tydlig plan vid kännedom om att ett barn far illa

ARGUMENT MOT KÖNSSTYMPNING

Som ledare har du ett ansvar att informera, upplysa och visa att det finns vuxna som kan och vill bryta tystnaden kring könsstympning. Men det kan vara tryggt med några enkla huvudargument att bära med sig.

”

Könsstympning av flickor och kvinnor...

... stöds inte i någon religion.

... är en skadlig sedvänja som innebär livslångt lidande för många som utsätts.

... är ett brott enligt svensk lag och internationella konventioner.

... har inga medicinska fördelar.

... är ett övergrepp mot kvinnors och flickors kroppsliga integritet och mänskliga rättigheter.

OBS!

Misstänker du att någon far illa? Gör en orosanmälan till socialtjänsten. Vid misstanke om brott ska du polisanmäla. Du kan även vända dig till Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck, de har en stödtelefon för individärenden.

 010-223 57 60.

**DET
HÄNDER
INTE ALLA.
MEN DET
ÄR ALLAS
ANSVAR.**

**LÄR DIG MER OCH TESTA
DINA KUNSKAPER HÄR!**